

Gi phút cu i cùng cu thành ph Đà Nẵng: Cu i tháng 3-1975

Tác Giả: Phan Đ c Minh

Thứ Sáu, 23 Tháng 3 Năm 2012 08:14

Đà Nẵng vào nh ng ngày cu i tháng 3 năm 1975 th t là h n đ n, r i l an.

- Kính t ng b n bè, chi n h u đã t ng s ng và làm vi c cùng tôi t i thành ph Đà Nẵng trong giai đ n này.

Đà Nẵng vào nh ng ngày cu i tháng 3 năm 1975 th t là h n đ n, r i l an. Quân đ i và dân chúng t các T nh Qu ng Tr , Th a Thiên, thành ph Hu đ xô v , làm cho cái thành ph đã đông dân này càng thêm đông đ o. Chi c Radio 4 băng tần tối tần nhất của Nhâ t lúc b y gi lúc nào cũng bên ca nh tôi. Theo tin t các Đài Phát Thanh trong và ngoài n c th t là l n x n, không gi ng nhau... Theo đài phát thanh Quân Đ i, Sài Gòn, VOA, BBC cũng nh m t vài đài khác của n c ngoài, tôi vô cùng kinh ng c là Hu có l nh rút b m c d u ch a đánh nhau chi c . Sao l quá nh v y ? Tôi gi i đ i n th ai, h i m y Ông b n thân là Đ n V Tr ng trong vùng thì h cũng trong tình tr ng nh tôi, không rõ đ u đ uôi, tình hình ra sao hết.

Thành ph Đà Nẵng đông ch t nh ng ng i là ng i. V n đ an ninh, l n x n m i lúc m t thêm gay g t. Nhi u binh sĩ t c gi n, b n súng lên tr i nh nh ng k đ iên khùng vì không hi u t i sao l i có l nh rút lui, b h t các tr n tuy n gây nên tình tr ng hỗn loạn thê tha m này trong khi ch a ch m đ ch, ch a đánh đấm chi ca . X a nay có bao gi th đ u! T nhiên không đánh nhau, mà ch bi t b ch y là làm sao? T ng Ngô Quang Tr ng, T L nh Quân Đoàn I kiêm Vùng I Chi n Thu t, là ng i duy nh t đ y bi t đ c chuy n này, do ông đ c T ng Th ng Nguyễn Văn Thiệu gi i vô Sài Gòn g p, h p các T ng L nh, nh ng vào t i n i thì ch có m t mình ông g p T ng Th ng Thi u và nh n l nh cu v T ng T L nh quân đ i: “Rút b Quân Khu II!”

T ng Tr ng, m t danh T ng cu Quân L c Vi t Nam C ng Hoà, th gi i bi t ti ng, bi t tên, ch t đ i ng c ng i nh ng... ch ng mu n h i t i sao vì ông cũng đoán bi t: h i cũng vô ích, đê rôi b ng d ng khai t l uôn ca mô t Quân Đoàn (Army Corps) hùng ma nh cho nó tan hàng, xâ p tiêu m, và ca Vùng I Chiến thu t bao gồm 5 Ti nh : Qua ng Tri , Th à Thiên, Qua ng Nam, Qua ng Tín, Qua ng Ngãi và 2 thành phố Huế, Đà Nẵng. B Ch Huy Quân Tr n Đà Nẵng đ c l nh rõ ràng cu T ng Tr ng: B t c k nào dùng súng đ n c p b c,

cuộc u và lo chuyện gia đình. Tôi lái lái cũng được. Đây, chìa khóa văn phòng và tất cả những gì của gia đình tôi trong đó, nếu tôi đi khờ thì tất cả là của cuộc. Cuộc u là lo cho gia đình. Vợ con của tôi cũng của tôi trong lúc hiện tại này. Đem những thùng, hộp thực phẩm khô, sữa hộp chia cho anh em Nghĩa Quân. Tôi sợ cho anh em: khờ canh gác nhà! Tòa chỉ còn tôi là Sĩ Quan cuối cùng ở đây, anh em Há Sĩ Quan và Binh Sĩ thì ở trong gia đình rồi. Cho họ và lo thu xếp, bố vợ gia đình.” Tôi bắt tay cuộc tài xế, Há Sĩ Túc. Cuộc tài xế của tôi nắm chặt lấy tay tôi, nói trong giọng ngào: “Em không nên đi Thiệu Tá và Cô đi mất mình với các em như thế này. Cuộc đi theo, thầy trò mình sống chết có nhau, gia đình em đừng nghĩ gì, nhieu bà con, dân của phòng, em là binh sĩ nên không có gì khó khăn nhieu như Thiệu Tá. Thiệu Tá đi được rồi, em trở lại với gia đình cũng được, không sao cả!” Tôi nhiên tôi thấy mất mình nhòa đi trước mắt lòng của cuộc tài xế trung thành và can đảm, luôn luôn nghĩ đến tôi, và gia đình vì chúng tôi: mất Sĩ Quan cấp Tá, Phó Ủy Viên Chính Phủ Tòa Án Quân Sự Mát Trán Quân khu I và mất binh sĩ luôn sống với nhau như người trong một gia đình ruột thịt đã nhieu năm, nhieu tháng. Tôi bảo: “Túc! Cuộc phải nghe tôi, vợ trông coi, bố vợ và gia đình trong lúc này! Tôi thì Bá Chá Hy Pháo Binh bấy giờ. Ông Đá Tá Chá Huy Tráng còn ở đó!”

Há Sĩ Túc, cuộc tài xế rồi nắm tay tôi rồi đứng nghiêm, giữ tay chào nghiêm chỉnh: “Kính chúc Thiệu Tá, Cô, cùng các em ra đi bình an!” Tôi thấy rõ cuộc tài xế can đảm và trung thành bắt khóc. Chết chết là hiện khóc cho gia đình tôi trong cơn nguy hiểm, mà tôi bắt hiện phải đi. Trên đường, mất chiếc xe Jeep của người của tôi, trên có 4 Sĩ Quan Thủy Quân Lục Chián, tuái còn trẻ những người đeo lon cấp Tá, rất quen thuộc, tôi thấy chám lái, giữ tay và chào, và hỏi to, “Có chi không?” Máy Ông bên cũng giữ tay và y. Mát anh bên người Nam la la: “Đù má nó! Anh coi, chiếc tranh kiáu chi là! Tôi này có bao giờ bị cháy như thế này đâu! Là máy và thấy Má chớp bu với thấy Thiệu... đem con bé chá, âm mưu buôn bán xáng máu thì mình đây thôi!”

Gia đình Đá Tá Chá Huy Tráng Pháo Binh đã vào Sài Gòn ít hôm trước, Ông còn ở lại vì Tráng Tráng và Bá Tá Lánh Quân Đoàn vẫn còn ở Đà Nẵng. Đang ăn cơm thì vợ nhieu thì đi tìm ai reo. Sĩ Quan trước cháy vào báo cáo: “Tháa Đá Tá! Có anh của Trung Tráng mái Đá Tá sang ngay Bá Tá Lánh Quân Đoàn!” Ông Đá Tá bắt tay tôi và máy Sĩ Quan trước quyán của Ông đã tiếp và đó: “Chúc Anh Chá, quý và các cháu và tất cả bình an.” Ông còn đến tôi trong lúc và về quay đi: “Anh cho Chá và các cháu ngủ thoải mái trong hiện của tôi, rất tốt! Nếu thiáu chá thì giữ gìn của tôi trong phòng kia...” Sau này, tôi biết là Ông cùng Bá Tá Lánh Quân Đoàn sang sân bay trước thăng Non Náớc để ra tàu Hải Quân của Má chá ngoài biển.

Tôi mặc nguyên quân phục tác chiến, với khẩu súng Colt – 12 bên mình, chá bé cái mũ sắt 2 lớp ra, rồi ngồi xuống ghế nghỉ ngơi. Đi tìm ai reo, Sĩ Quan trước cháy sang: “Tháa Thiệu Tá, Bá Táng Tham Máu thì Sài Gòn cho hay: 5 chiếc Táu Hải Quân đã được lên đường, ra Bên Má Khê, Đà Nẵng chuyên chở quân đội, gia đình và dân chúng. Tôi sẽ đi nhieu vào khuya đêm nay hay sáng sớm mai..”

Tôi đang mồm mồm mồm mồm trong giờ cuối cùng thì có người đánh thức tôi dậy và nói trong sự vội vàng: "Thì u Tá! Thì u Tá! Mình phải đi ngay, rồi khi nào này vì tin tức cho hay quân công nhân Bắc Việt đã tiến rất gần thành phố, không gặp sự kháng cự nào cả..." Tôi đánh thức gia đình, với con rồi tất cả lên chiếc xe Jeep với ít đồ đạc gọn nhẹ tùy thân, nhậm chức ng Bã Bì n M Khê phóng đi, sau khi bắt tay với vàng vôi Ông bôn Sĩ Quan Pháo Binh. Xe chạy được một mô-tơ quãng khá xa, chúng dừng cây số, bỗng thấy có con gái lớn của chúng tôi kêu thất thanh: "Cái va-li da của M đâu rồi?" Trong số đồ đạc mang theo thì cái va-li da đó có chút ít tài sản còn lại đáng giá hơn mấy cái va-li đã nằm trong xe Jeep đời sống, do bà nhà tôi và đứa con gái lớn, vốn tính cẩn thận, trông coi cho chắc ăn. Mọi người trên xe nhậm ra là trong lúc vội vàng di chuyển, chính cái va-li đó đã bị bỏ lại phía Pháo Binh và rồi. Chết thật! Tôi lái xe quay lại ngay lập tức, nhưng khó khăn vì người di chuyển quá đông. Chạy trở về phía Pháo binh, vẫn còn 2 cậu lính gác, tôi đậu xe ngay cửa phòng và rồi ban này, chạy nhẩy vào trong. May quá! (cái may đầu tiên) Chiếc va-li đã để ở lối vào phòng gia đình tôi am trú lúc trước, nhưng chớ đem lên xe, vẫn còn nằm ở mô-tơ mình sau cánh cửa lối lên phòng tôi nằm. May mà còn lính gác, nếu không thì dân chúng quanh đó và bọn cướp phá công quan, công sự đã tràn vào với vết tất cả những gì còn lại, và cái va-li "quan trọng nhất của gia đình tôi" cũng mất tiêu rồi. Nếu nó bị mất thì không biết sau này gia đình tôi cảm ơn ra sao với cuộc sống đời này với trăm ngàn khó khăn. Trời Đất đã cứu gia đình tôi.. Đứa con gái lớn lần này tay lúc nào cũng để lên cái va-li và tìm lại đồ đạc. Tôi lái xe ra công, anh em binh sĩ vẫn còn canh gác. Tôi nói với: "Anh em về đi, lo chuyện gia đình, doanh trại không còn ai nữa!"

Trời đất! Đương nhiên xa ban đêm mà lúc này đông nghịt những người là người, di chuyển bằng đường mới cách. Tất cả đều hướng về phía Công Tiên Sa và bãi biển M Khê. Tôi lái xe, khẩu Colt-12 đeo trước ngực, kiêu Sĩ Quan Đ, đã lên đạn, khoá chốt an toàn, khẩu M-16 đã lên đạn sẵn, cũng khóa chốt, đứng ngay bên cạnh. Đứa con trai lớn nhất 16 tuổi, có mặt trong xe cũng đã được tôi cho đạn để sẵn để phòng trường hợp cần thiết. Tôi lái xe xuôi ra hướng kinh hoàng, trong khi đó quân công nhân vẫn pháo kích vào thành phố Đà Nẵng nô ùnh! ùnh! rồi rác đó đây.

Cái xe Jeep của tôi đang chạy bằng động cơ chết máy, nhậm ngay công nhậm. Thế là làm sao! Còn đang lúng túng thì hai binh sĩ công M-16 tiến công trại lính bên kia đường thì tôi dòm ngó, xem có chuyện gì mà lại có xe ngang qua trong dòng người đang chạy xuôi ra hướng kinh hãi. Một binh sĩ chào tôi: "Thưa Thì u Tá! Sao Thì u Tá lại ở đây vào lúc này?" "Xe tôi chết máy rồi!" Công binh sĩ kia cũng chạy rồi nói: "Đội Ủy Sinh! Ra mau! Thì u Tá Phó Ủy Viên Chính Phủ Tòa Án Mất Tron đây nè!" Đợi Ủy Sĩ Khánh Sinh, Đợi Đợi Tron ng nhậm dù, bằng những gì tôi có thể, sau đó cả đây làm Quân Đệ Quân Lao Đà Nẵng, dậm quy củ của tôi. Đợi Ủy Sinh, quân công tác chiến của nhậm, mũ số 2 lớp, giơ tay chào tôi nghiêm chỉnh như những người. Chúng tôi bắt tay nhau trong khi tôi nói: "Hay nhậm! Sao cái xe của tôi lại chết máy ngay ở chỗ này? Nếu nó chết máy ở chỗ khác thì làm sao đây?" Tôi nghĩ thầm trong bụng:

Đây là điều may mắn thứ hai cho chúng tôi trong cơn hỗn loạn kinh hoàng. Anh Sinh kêu gọi binh sĩ ra đẩy cái xe cưa tôi vào trong sân trại rồi ra lệnh cho mô-tơ Thợ nông Sĩ: “Lấy cái xe dĩa trại của mình, lo xăng nhớt đầy đủ rồi giúp gia đình Thiếu Tá chuyển đồ đạc sang, chỉ lúc này mà xe cộ lộ liễu là nguy hiểm lắm.” Tôi cầm Đĩa Úy Sinh, bắt tay viên Thợ nông Sĩ già rồi vào văn phòng, có vài Sĩ Quan trong đó. Sau vài phút hỏi han tình hình, tôi hỏi Đĩa Úy Sinh: “Anh em bị giam giữ còn bao nhiêu người?” “Thưa Thiệu Tá: gần 1 ngàn!” “Việc ăn uống của họ thế nào ngày hôm nay ra sao?” “Hôm nay thì vẫn còn, nhưng ngày mai thì chắc chắn bị tước đoạt, gạo mình còn, nhưng lương thực của chúng ta cũng hết rồi.” Suy nghĩ thật nhanh vài giây rồi tôi quyết định: “Quân chúng sẽ đang tiến vào Đà Nẵng mà không đánh nhau chi cả. Nhân danh Sĩ Quan cấp chức cao nhất của 2 Tòa: Mô-tơ Trại Vùng I và Tòa Thợ nông Trại Đà Nẵng, hiện có mặt tại đây, tôi ra lệnh cho tất cả quân phạm không phân biệt Sĩ Quan hay Binh Sĩ, Đĩa hình hay Thiệu Hình. En temps de guerre! En cas de force majeure! (trong trường hợp chiến tranh! Trong trường hợp bất kháng) chúng ta có quyền làm bất cứ cách nào để bảo vệ sinh mạng của người đó con người, đã từng là quân nhân như chúng ta. Họ cũng có thân nhân gia đình đang đợi chờ họ. Anh Sinh cho tôi ký đánh máy biên bản theo lời tôi dặn: “Lệnh cho tất cả quân phạm...” Tôi sẽ ký tên với tính cách người ra lệnh, và tất cả Sĩ Quan có mặt cùng ký tên với tính cách nhân chứng, hiện diện để quyết định như này. Sau này vào Sài Gòn, chúng ta có giấy trình Nha Quân Pháp và Bộ Quốc Phòng là những người quan mà hai Tòa Án chúng tôi trao đổi thu hồi. Sáng sớm mai, chúng ta sẽ thoát hết.” ***

Sĩ Quan, Hộ Sĩ Quan và Binh Sĩ của Quân Lao động vẫn còn có mặt đông đảo tại giờ phút này. Đĩa Úy Sinh vẫn gọi Sĩ Quan như ý dù cho nên làm việc rất đàng hoàng, nghiêm chỉnh. Bộ phận cấp dưỡng, dọn dẹp thì lên cho mấy anh em Sĩ Quan chúng tôi, vừa ăn, vừa bàn bạc công việc phải làm sáng mai. Mô-tơ Hộ Sĩ Quan đi xe gắn máy trên Công Tiên Sa trại, báo cáo: Công Tiên Sa rất đông người, tù bè di chuyển không dễ, rất khó khăn, để cho thoát khỏi nơi này và trái lại họ vẫn gây chát chóc và thêu dệt tích cho bà con. Đĩa Úy Sinh bảo anh em lo cầm tù cho gia đình tôi và chờ nghe người qua đêm. Tình “Huỳnh đi chi binh” nhưng lúc này thì tôi thấy nó cao quý làm sao! Tất cả đều coi nhau như ruột thịt một nhà. Thật là phúc đức cho gia đình tôi: trong suốt những ngày rối loạn, di tản, chúng tôi may mắn vẫn có chỗ ăn, chỗ ngủ đàng hoàng, không thì không cho đám con trẻ biết mấy, nhất là đứa con gái út mới được 6 tháng, nhà tôi còn pha chế bữa ăn trên tay và lo những bình sữa và biết bao nhiêu thứ cho mô-tơ đứa bé như thế.

Hôm sau, trại còn sơ sơ, nhưng tất cả chúng tôi đã thức dậy. Tất cả Sĩ Quan chúng tôi cùng binh sĩ trong trại kéo nhau xuống phía khu vực nhà giam. Tôi ra lệnh: tất cả binh sĩ súng M-16 lên đứng, đứng thành 2 hàng, các Sĩ Quan đứng sau lưng, tôi cho mấy cưa nhà giam, rồi dùng loa phóng thanh cầm tay nói lên: “Nhân danh Sĩ Quan cấp chức cao nhất của Tòa án quân sự Mô-tơ Trại Vùng I và Tòa án quân sự Thợ nông Trại Đà Nẵng hiện có mặt tại đây, tôi ra lệnh cho tất cả anh em ngay lúc này để tránh lo cho thân nhân gia đình trong tình hình hiện tại của hiện nay.” Nhiệm vụ anh em quân phạm còn nhìn nhau có vẻ ngạc nhiên vì họ không biết rõ tình hình bên ngoài. Tôi nói tiếp: “Anh em trật tự ra ngoài theo hàng ngũ của 1 Sĩ Quan, xếp hàng 10 người một tốp, cứ 6 hàng thì ngừng lại, ngồi xuống Khi có lệnh hô của 1 Sĩ Quan thì 2 hàng đứng dậy, theo tiếng hô thì hai là cứ 20 người chỉ y ra khỏi công trại, về nhà. Bất cứ ai gây ồn ào, làm mô-tơ trật tự, hay đang chờ mà quay đầu lại hoặc dõng dạc bắt cứ vì lý do gì, sẽ bị bắt ngay

tôi chỉ! Nghe rõ chưa?” Tôi thấy anh em đều reo mừng và thi hành đúng như một cách nghiêm chỉnh.

Công việc “thủ tù” đã xong, tôi thả pháo nhả nhóm, họ cũng là người, từng là quân nhân dù có phẩm giá, họ cũng có thân nhân gia đình đang trông đợi trong hoàn cảnh khó khăn, nguy hiểm này, chúng tôi có sự rảnh rỗi yên tâm ra khi anh em nóng lòng, sự tự do làm cần, ai cũng muốn thoát ra khỏi nhà tù càng sớm càng tốt. May mắn là việc đó đã không xảy ra. Ăn sáng qua loa xong, tôi cho lên nhà tập hợp tất cả Sĩ Quan, Hạ Sĩ Quan, Binh Sĩ của Quân Lao. Quân số gần như đông đủ hoàn toàn. Vừa xong nói chuyện lần sâu xót xa trong lòng, dù rằng cuộc đời của tôi đã quen với xót xa, đau khổ, chia lia từ khi 15 tuổi, phải bỏ trường trung học ở Hà Nội Phòng để mình vào cuộc kháng chiến chống Pháp, đi ch bắt hai lần, rồi 23 năm lính chiến công công, từ Bình Nhị, ban đêm tôi học một mình suốt 11 năm, theo học trường giáo dục của người Pháp ở đây, qua 19 môn thi: Written và Oral examinations, không theo học trường Sĩ Quan nào cả, nhưng qua 3 năm học tập tại Tòa Án Quân Sự Mặt Trận, công thành 14 năm là tôi lên Đái Úy, rồi Thiếu Tá, với chức vụ hiện tại, tôi nói: “Vấn đề bắt chúng ta phải bỏ cuộc một cách đau lòng. Chúng ta đã làm hết bổn phận của những quân nhân. Bây giờ, không còn cách nào khác hơn nữa, tôi khuyên anh em nên trở về ngay, lo cho gia đình trong cơn hỗn loạn. Súng đạn cá nhân, anh em tùy nghi tìm cách thu thập, ai không làm được thì để vào trong kho súng của chúng ta, Sĩ Quan tập liêu khóa khóa, không để lọt vào tay những kẻ xấu, dùng nó làm hại người dân vô tội trong lúc hỗn loạn này.. Còn các Sĩ Quan, anh em mình tạm chia tay ở đây và mong có ngày gặp lại. Xin chúc tất cả anh em bình an!”

Tôi bắt tay bắt đầu từ trường Sĩ Quan, Hạ Sĩ Quan, Binh Sĩ...Vài binh sĩ bị nhả nhả không rời chúng tôi trong khung cảnh đau đớn như thế này. Họ vẫn còn đứng nghiêm, giữ tay chào theo quân cách rồi mới tan hàng, theo nhau từng nhóm một. Mấy đứa con đã nhả của tôi đứng đằng xa, cảnh chiếc xe Jeep, trông thấy cảnh đổ cũng hiểu được nỗi đau lòng của người cha, anh, những quân nhân chúng tôi, cho nên chúng nó cũng nhả mắt suốt sùi. Khi mọi người đã tan hàng, ai lo việc này, Đái Úy Sinh, chỉ có một mình ở trại, lên xe cùng gia đình tôi. Anh lái ra phía bãi biển Mỹ Khê. Có mấy chiếc tàu Hải Quân từ trong Nam kéo ra thả, những đầu xe hơi xa, nhả cảnh không vào gần đường. Trên tàu đông đảo những người lính và khắp mọi nơi bãi biển, người thì khắp nơi dôn về sao mà đông thế. Cảnh lính lần dần, kẻ lộ nhả, kẻ đi đầu loa ghe thuyền, cố gắng bơi ra ra tới chỗ tàu đầu. Câu thang lên tàu không đủ để đưa số người đông đảo như kiến leo lên. Người ta phải dùng đến những cái thang dây dùng trong trường hợp khẩn cấp, những người vẫn chen chúc leo lên, hành lý mang theo rời rớt xuống biển một lúc một nhiều, rồi đến lúc có những người vì chen chúc, xô đẩy, đuối sức cũng rời xuống biển đều đều. Những tiếng kêu gào thất thanh càng làm cho cảnh tượng thêm rùng rợn. Nhiều người trên bãi biển khóc thét lên làm cho những đứa con nhỏ của tôi cũng oà lên khóc theo. Tôi bảo Đái Úy Sinh: “Mình không thể để cho những đứa trẻ như thế này cũng phải chịu cảnh thảm hại đó!” Anh Sinh bảo tôi: “Bỏ mình tránh ra phía này, tôi có thằng đàn em ở trong xóm đằng kia. Nó có chiếc ghe đim ở nhả. Nó và bỏ mình đi ghe ra phía ngoài xa, lên chiếc tàu ở ngoài kia mới được.”

Chiếc xe Jeep cải số nhỏ, ỉa ch lẫn bánh trên cát, chầm chầm đồng ngẩng lên chúng tôi từ phía cách xa đó mô-tơ khoa khoa, gân mô-tơ xồm xồm ỉa thồm mồm nóc nhà tranh, nhà lá. Anh Sinh chồm y vút vào trong xóm rồi ra ngay cùng với mô-tơ cẩu u nghĩa quân.. Chiếc ghe đồm đồm cồm cồm dồm dồm lên, đồm chồm ngân đồm con ngồm ỉ, tuy có chút nguy hiểm nhưng an toàn. Đành liêu vãng, chớ biết làm sao! Cẩu u nghĩa quân nói: “Thiếu Tá và Đồm ỉ Uy thay quân áo dân số đi về em biết tồm ỉ du kích và đồm cồm công năm vùng đang ra công khai hoa tồm đồm ngồm đồm kiễm soát tình hình, phía sau quân đồm ỉ đánh chiếm thành phố Đà Nẵng và vùng chung quanh, ngăn chặn đồm bảo di tản, tồm ỉ nó hung hăng lắm!” Tôi đã tồm ngồm có kinh nghiệm khi đi kháng chiếm, đồm ngồm trong hàng ngũ cồm cồm ngồm số 6 năm, công tác trong các văn phòng cồm quan lãnh đồm o vì có chút chồm nghiã và có ngồm ỉ anh ruồm tồm đồm đồm u, che chồm, cho nên tôi biết rõ Sách - Lồm c (Policy & Strategy) cồm cồm ngồm số là đánh chiếm mồm tồm vùng hay mồm tồm xồm sồm, quồm gia nào thì bồm tồm buồm c: quân tác chiếm làm xong nhiệm vụ, lồm pồm tồm cồm lồm ngồm bình đồm nh (Pacifactory forces) phồm ỉ kiễm soát an ninh, trồm tồm, đồm bồm p, diồm tồm tan mồm ỉ sồm cồm kháng cồm hay nồm ỉ lên làm loồm n sau này... Chúng tôi chồm n đồm đồm c trên xe xuồm ng bãi cát rồi tôi đồm a chồm chìa khóa xe cho mồm tồm ngồm ỉ đồm ông ngoài 50 tuồm ỉ đáng hiồm n lành, đồm ng cồm nh đồm, không rõ ông ta thuồm cồm ai ngồm ỉ gì. Tôi bồm o: Nồm u chúng tôi xuồm ng ghe đồm đồm c thì Bác lồm y chiếm cồm xe này, đem về biồm n cồm ỉ đi mà xài! Chúng tôi chồm n bồm bồm c xuồm ng chiếm cồm ghe cồm a cồm u nghĩa quân, đã đồm cồm tát sồm chồm nồm c, nhồm ng lúng túng vì đồng ngồm ỉ, có đồm con nít, vồm ỉ đồm đồm c... Tồm phía làng xóm gồm n đồm, bồm n du kích và quân chồm lồm c miồm n (regional forces) cồm Tồm nh Đồm ỉ Quồm ng Nam – Đà Nẵng đã chia nhau tồm ng toán nhồm đi lùng soát, ngăn chặn tồm ỉ các điồm điồm m trồm ng yồm u, mà bãi biồm n Mồm Khê, Sồm n Trà, núi Non Nồm c, vv... là nhồm ng điồm m chúng đã chú ý. Mồm y tên du kích chiã súng tiồm u liên AK- 47 cồm Liên Sồm và cồm M-16 cồm quân Viồm t Nam Cồm ng Hoà bồm lồm ỉ, quát om xồm: “Không có đi đâu hồm t cồm! Quay về ngay, không thì...bồm n hồm t!” Chúng nồm vài loồm t súng vào chiếm cồm thuyồm n nhồm và bồm t chúng tôi quay lồm ỉ. Thồm t là buồm n lồm n tồm c giồm n vì Đồm ỉ Úy Sinh tồm ng là Đồm ỉ Đồm ỉ Trồm ng Nhồm y Dù, còn tôi thì đã tồm ng lẫn lồm n trong cồm c kháng chiếm chồm ng Pháp, Tây bồm t 2 lồm n, rồi 23 năm trong Quân Đồm ỉ Cồm ng Hoà tồm Lính hồm ng bết leo lên cồm p Tá, tồm ng coi bồm n du kích này nhồm bồm n... chó chồm t, nhồm ng lúc này chúng nó là kồm thồm ng trồm n và đang cồm m tiồm u liên xung kích trong tay. Tôi nói nhồm với Sinh: “Thôi quay lồm ỉ!” Tôi nhìn lồm trồm mồm t mồm lo sồm, kinh hoàng mà lòng đau xót không cách nào nói hồm t đồm đồm c... Khi trồm lồm ỉ chiếm cồm xe thì Bác “nhà quê” đang ngồm ỉ ghồm tài xồm và cho xe nồm máy. Loay loay mà chồm ng biồm t làm cho chiếm cồm xe nồm máy. Tôi nói với Bác ta: “Thôi, cồm mồm n Bác, chúng tôi không đi đồm đồm c, cồm n xe chồm nhà tôi và các cháu về thành phố kồm o trồm ỉ chiếm u đã muồm n, đồm giồm ã bãi biồm n mệnh mồm thồm này, đồm ng kia ngồm ỉ đen nhồm kiễm n vồm n đang lên tồm u và vồm n... đang rồm ỉ rồm ng xuồm ng biồm n nhồm sung, nhồm lá bay thồm kia, coi bồm không đồm cồm rồm ỉ, nhồm t là các cháu nhồm nhồm thồm này.” Bác ta vui về đồm a lồm ỉ chồm chìa khoá cho tôi và bồm cồm xuồm ng nhồm ng chồm cho Đồm ỉ Úy Sinh và tôi chồm n đồm đồm c trồm lồm ỉ trong xe. Đây lồm ỉ thêm mồm t điồm u may mồm n cho chúng tôi. Xong vì c, tôi bồm o anh Sinh lên lái xe, tôi ngồm ỉ bên cồm nh còn nhà tôi và các cháu ngồm ỉ hồm t đồm phía sau. Đồm ỉ Úy Sinh ngồm ỉ lên cồm m tay lái, tôi quay lồm ỉ nói với ngồm ỉ đồm ông hiồm n lành, gồm n nhồm không thồm y nói năng gì cồm: “Cồm mồm n Bác nghe! Cồm u chúc Bác bình an!” Trong khi Đồm ỉ Úy Sinh cài số nhồm, lái xe ỉ chồm lẫn trên bãi cát, tìm lồm ỉ lên bồm, tôi nói với anh Sinh: May mà tay này hiồm n lành, thồm t thồm, mồm xe mồm y lồm n máy không nồm, nồm u nồm máy, liồm u anh ta có biồm t lái nó đi đâu không và chúng tôi cồm bồm n đang đồm ng đồm giồm ã bãi biồm n mệnh mồm, vồm ỉ nhiồm u đe doồm, nguy hiểm, không biồm t sồm ra thồm nào khi trồm ỉ đã đồm n đồm n ngồm bóng vồm chiếm u, trong khi anh Sinh chồm mồm máy mồm t cái là xe nồm máy tồm c kồm c, xe tồm t, đồm đồm trồm cuồm đồm n vồm anh Sinh kia mà, chồm gồm p anh chàng kia là thồm đồm thì thồm t là kồm sồm vồm t vồm cho gia đình tôi vồm ỉ đồm con phồm n nhiồm u còn nhồm, đồm đồm c lồm nh kồm nh...

Xe đã tìm được lối lên đường, quay trở lại lối cũ phải qua Quân Lao Đà Nẵng. Trời đất! Doanh trại Quân Lao Đà Nẵng cuộc Đái Úy Sinh lúc này đông nghät bà con, dân chúng ä đâu kéo đến täm trú, chäc bà con cũng đänh nhäm häng bãi biển Mä Khê, Tiên Sa, nhäng thäy träi đã säp täi nên kéo nhau vào đây. Anh Sinh lái xe vào trong, đäu träc hai căn phòng cä chäc chän, khoá bäng nhäng chiäc khoá đäc biät cho nên không có ai vào đây. Mäy anh em binh sĩ cuä anh Sinh, nhà ä liän đó, biät đäc chúng tôi đã quay trở lại Quân Lao, liän chäy đän, xem có thä giúp đä đäc gì chäng. Đän lúc này mà anh em vän còn nghĩ đän chúng tôi, thät là tình “Huynh Đä Chi Binh” đúng là bät diät... Lúc này theo tin täc thì quân cäng sän đã vào kiäm soát thành phố Đà Nẵng. Chúng tôi cũng nhä bao nhiêu Sĩ Quan, quân nhân tä Quäng Trä đän vä vùng đất này häu hät đã bä đän vào chä chät, nhäng biät làm sao, đành theo vän näc..

Qua mät đäm khó khăn, khäc khoäi ä Quân Lao Đà Nẵng, đän vä cũ cuä Đái Úy Sinh, anh Sinh lo cho chúng tôi là mät chuyän, lo cho gia đình, nhà tôi và lũ con còn nhä, cũng nhä cho chính anh väi täng lai täi täm träc mät, thät là kinh khäng. Trời sáng lúc nào không biät. Tôi nói Đái Úy Sinh kiäm mät lá cä Phät Giáo, lúc này đä đäng kiäm ra thä đó vì Quân Lao có 1 ngôi Chùa và 1 ngôi Nhà Thä, do 1 vä Đái Đäc và 1 Linh Mäc phä trách công viäc này, đä cho anh em quân phäm có giä sinh hoät đäi säng tâm linh, đä trä liäi con đäng tät lành. Khi khánh thành ngôi chùa này, chính tôi đã đäng giä ã, đäi diän cho 2 Tòa: Quân Sä Mät Trän và Tòa Quân Sä thäng träc Đà Nẵng, cùng 1 vä Linh Mäc và 1 vä Đái Đäc đäng hai bên đä cùng cät bäng trong 1 buäi Lä Khánh Thành long träng täi Quân Lao. Nhä đó mà rät nhiäu anh em quân phäm đã có đäc nhäng giä phút säng liäi väi đäi säng tâm linh, tinh thän cuä mình, và có cä häi tìm ra con đäng đäng säng đích thäc, näu sau này đäc thä ra khäi đäi tù täi, hoäc ngay trong nhà tù cũng biät cách ăn ä, cä xä, làm viäc, sinh hoät sao cho tät lành hän; Nhä đó mà thäi gian bä giam giä có nhiäu cä may đäc rút ngän liäi, trä vä väi gia đình, xã häi nhät đänh có nhiäu tình thäng yêu, quý män hän ä näi này.

Lúc này Thäy Thích Trí Quang “Chuyên viên tôn giáo vän” cuä Cäng Sän Viät Nam tä 1946, là nhân vät quyän hành liän lao, ngäng i dân miän Nam ai cũng phäi biät vì ông lãnh đäo “thành phố n thä ba” ngoài hai liäc liäng khác cao hän: cäng sän Bäc Viät và Mät Trän Giäi Phäng Miän Nam, đäng đäu là Chä Täch Nguyän Häu Thä, räi đän Thä Täng Huänh Tän Phät, nhäng thäc ra tät cä đäu đät đäi sä lãnh đäo cuä Bä Chính Trä Trung äng cäng sän Hà Näi. Nhân vät Thích Trí Quang kêu gäi: Các Bác Sĩ trä vä bänh viän cuä mình làm viäc vì sä thäng vong quân đäi, dân chúng quá nhiäu, kêu gäi quân nhân cuä nam Viät Nam đäm säng đän đän näp täi sân chùa trong thành phố, thä trän, và ra trình diän Uä Ban Quân Quän khi có liänh... Bà con nói: Sân Chùa Tänh Häi Đà Nẵng ä đäng Ông Ích Khiêm là mät cái núi chät đäy säng đän, nhiäu nhät là säng M-16 trang bä cho các liäc liäng võ trang chính quy cuä Nam Viät Nam, còn vät räi rác khäp hang cùng, ngõ häm thì không kä.

Tất cả chúng tôi lái chiếc xe đạp lên xe trở vào thành phố Đà Nẵng, là vùng đất chết lúc này, nhưng biết làm sao khác được! Xe ra khỏi công trường và đi chiêng lá cửa phố Giáo to tiếng chuông bay phố phố. Xe chạy sấp tẹt ngã ba rẽ vào thành phố Đà Nẵng và đi Huế thì máy chủ bắt đi chợ mua củi. Tôi nhớ Địch Quân Nam (tôi đoán thế) mũ tai bèo, súng AK-47 tấp bên cạnh những người ra chặn xe lái và yêu cầu anh Sinh với tôi bước xuống khỏi xe. Thấy máy chủ bắt đi non choẹt, nếu trên chiếc đó ít lâu thì chiếc máy chiến binh lính Dù của anh Sinh là đồ sặc "xôi tái" máy lúc có 3 tên bắt đi "bé choẹt" này trong 30 giây đồng hồ. Tôi chỉ nói một câu liêu hết to: "Các anh trông lá cửa trống của mấy xe kia! Lính của Ban Quân Quân Đà Nẵng và Thầy Thích Trí Quang sai chúng tôi liên lạc khám chữa bệnh với Chùa Thiền Hải Đà Nẵng xin xe cửa ra bãi biển Tiên Sa cho bà con, đồng bào bệnh tật ngoài đó, chúng không đưa vào bệnh viện là chết hết!" Máy chủ bắt đi ngó ngáo nhìn nhau rồi khoát tay: "Thôi đi mau lên!" Chạy vào phía thành phố rồi, tôi mới bắt gặp Địch Úy Sinh: "Tôi không hét toáng lên như vậy là chúng nó bắt hai anh em mình xuống ngửi tấp trung với một số người đi dạo bãi biển rồi, lúc đó nhà tôi và lũ trẻ này sẽ ra sao!" Xe chạy vào trung tâm thành phố thì bắt tôi thấy cửa đèn sao vàng và cửa Mặt Trời Nguyễn Phúc miếu Nam đã đóng cửa thành phố, khắp chốn hang cùng ngõ hẻm. Mau thôi! Một nhóm các em học sinh, trong đó có cả học sinh của tôi máy hôm trước, đã bắt đầu ra đi đồng loạt, mấy nhóm có kèm hai, ba tay súng để công khai, làm công tác tuyên truyền, kêu gọi bà con trẻ và... thành phố đã đóng cửa giới phóng! Hai em học sinh chạy lại bên tôi nói: "Thầy ơi! Thầy đưa cô và các em về nhà, và có cần đi đâu trong thành phố nữa thì Thầy cứ việc đi thôi mái. Xong việc, xin Thầy giao xe lái cho chúng em vì lúc này Thầy cũng biết rồi, thành phố của chúng ta lý và sẽ đồng loạt tất cả máy thì xe cửa, nhất là của quân đội cũ." Tôi bắt gặp em bắt lái xe, nhảy lên ngồi phía sau, chết chết, anh Sinh lái chiếc máy gia đình quen biết ở gần đó rồi giao tay lái lái cho tôi. Sau cái bắt tay tay già xót xa, nhưng đồng ý tình "chiến đấu", chúng tôi với tay chào nhau khi tôi lái xe theo đường Tòa Án Quân Sự Mặt Trời Quân Khu I. Tôi rút chìa khóa xe, nắm trong tay, rồi nhảy xuống, chạy ào vào văn phòng cũ của tôi. Trời đất! Một cảnh hoang tàn, hèn đến nỗi ra ngay trước mắt tôi: Bao nhiêu hồ sơ, giấy tờ của văn phòng, công thêm cái đồng sách 501 của của tôi sẽ ở đây, góp nhặt cả 2 chục năm nay nắm trong lòng, bắt đầu, ngẩng ngang như một đồng rác. Đã xót xa cho việc này, tôi càng thêm xót xa cho cái cảnh này. Chán quá, tôi quay ra xe quên cả lái lái lái máy của tôi Địch Việt, Pháp, Mỹ, Anh đến cùng... là những người công nhân có thể với tôi giới, tôi cũng chẳng gì.

Nhảy lên xe, tôi đưa cả gia đình về nhà của tài xế cách đó không xa. Tôi về để đưa xe trở về của nhà của tài xế và bắt đầu xuống thì cả hai với chúng tôi Sĩ Túc tấp trong nhà chạy nhào ra ôm lấy tôi, khóc oà lên mà chúng nói chỉ cửa. Một lúc sau, với chúng tôi ra mà hỏi: "Làm sao bây giờ đây hỏi Thiệu Tá?" Tôi với vai hai với chúng tôi tài xế trung thành, đồng ý tình nghĩa mà nói: "Rồi sẽ tính! Chúc anh chị và các cháu bình an, may mắn, tôi phải đi ngay, cho nhà tôi và các cháu nghe nghe khi có một cái gì." Tôi lái xe đến nhà người cháu họ ngay một đồng Nguyễn Phan Chu Trinh, Đà Nẵng để tìm cho được an toàn trong lúc thành phố đang còn hèn đến nỗi như thế này. Tôi chạy sang nhà ông anh họ ở gần đó, hỏi chìa khóa vì tôi đoán thế nào đưa cháu họ cũng giao chìa khóa nhà cho chú nó là anh họ của tôi. Trước khi kéo nhau chạy vào Sài Gòn thì sợ vì Mỹ và anh chị em của nó đưa về Sài Gòn. Gặp anh chị tôi, mấy người nhìn nhau sao mà buồn thối trong cái cảnh này, không nói ra nhưng ai cũng hiểu: Tôi là Sĩ Quan cấp chính cao, đi tù một mùa là cái chết, còn gia đình anh chị tôi có tiếng là giàu có, buôn bán thành công của thành phố này ai mà không biết, coi như "Tổ Sĩ" hàng ngày rồi. Một đồng khóa cửa

vào nhà, đưa gia đình, đem đưa đưa vào trong xong, tôi trờ ra trao chìa khoá xe cho em học sinh đã lớn, hình như đã học lớp 12, chừng 18 tuổi, rành chuyên lái xe và nói: đây chìa khoá xe, Thầy giao lại cho em đem về cho cậu quan có trách nhiệm! Em nhìn tôi rồi hỏi cúi đầu: “Chào Thầy, em đi! Chúc Thầy Cô và các em mãi đi u may mắn...”

Tôi quay vào trong nhà, nghe xuống cái Sô-pha nghe nghe cho bắt căng thẳng ngó đầu óc và cho tôi sờ sờ, sờ sờ sàng chổi đón mắt tôi ngó lại đen tối mà tôi đã biết trước, trong khi ngoài đường phố, xe bắt loa thông tin, xe công an, bắt đi đi lại phố trường học công nhân thành phố, nghe ba, ngã đổ đường phố chổ nào cũng có vài chú bắt đi, nghe ngáo, mũ tai bèo xách AK-47 đi lại, còn bắt công nhân vùng, đưa công, cùng bắt “cách mạng giải phóng theo đuôi mắt đưa 2 ngày” buốt mắt nhỡ đi đường cánh tay chổy loãng quăng khắp chổ, chổ nhỡ ngày hôm, trong khi các công nhân hai bên đường phố, bà con đóng kín mít, thẫn thờ có ngó mắt hé mắt nhìn ra ngoài coi xem “cách mạng giải phóng” làm ăn như thế nào... trường lại rồi đi về đâu. Có đi u chổ chổ nhà sờ sờ tắm, mù mắt cũng như nhỡ u bắt bắt, bắt thu tài sản, công bốc về vết trường trở và nhỡ u hình thế chổt chốc sờ sờ ra...

Nghe nghe trên cái ghế bắt da phòng khách tối nhà nghe cháu đã chổy vào Sài Gòn, tôi nghĩ lan man đường phố, nhỡ là công cái đà này thì Quân Khu 1 và Quân khu 2 kờ như đã xong, vào tay công nhân Hà Nội quá dờ dàng, còn phòng tuyến nào đường ngăn chổn, chổng giải Sài Gòn và Quân Khu 4 cu 2 Trường giải Nguyễn Khoa Nam và Lê Văn Hồng như ã hay không? Câu trả lời chổa tìm thấy thì tôi đã quá mắt mắt và bắt bắt thiếp đi lúc nào không hay.....

Nghe con lớn cuộc chúng tôi đang học Địch Học ở Sài Gòn đưa công nhân Miền thân thiện cuộc tôi đưa đón tôi nhà trường, đưa ra máy bay ít ngày sau đó đưa cùng đi Miền về ông ta. Ra phi trường Tân Sơn Nhất, trông thấy máy bay rồi, nghe nghe con lớn cuộc chúng tôi bắt ngó tay ông bắt nghe Miền nói trong tiếng nghe ngỏn ngào: “Cố gắng ông! Bắt Miền bắt kờ Đà Nẵng rồi, sờng chổt ra sao về đàn em như? Bắt tôi chổc chổn sờphố đi tù nguy hiểm lắm, mắt mình Miền tôi làm sao gánh vác như gia đình trong hoàn công thể thế này! Tôi phỏ quay về Đà Nẵng đưa cùng... sờng chổt về Miền và các em tôi.” Thế là nó trả lời vé máy bay rồi hai nghe, mắt Miền trung niên, mắt thanh niên mắt trường thành mắt trường Địch Học ôm lấy nhau, nghe ngỏn ngào, sờng lên, sờng mắt chổy thành hàng. Nghe con lớn cuộc chúng tôi về Đà Nẵng thì tôi đã lên rồi, lên núi cùng bắt bao nhiêu Sĩ Quan khác đi tù công o. Đáng là nghe đưa tiên trong gia đình đưa đưa Miền, nghe con trai lớn cuộc chúng tôi rồi hoá ra nghe công cùng sang đưa Miền đoàn về gia đình vì khi gia đình đi Miền năm 1992 thì cháu đã có về và 1 con gái, phỏ sờng tôi bắt lãnh đi sau. Chổ đưa 8 năm, cháu nay đã sang Miền, gia đình đoàn trường đông đưa. Về sờng công bắt do Trường Địch xỏp đưa sao đó: Chúng tôi sang tới Miền cùng nhỡ u nghe khác bắt ngó máy bay, không điều đưa ngó, khỏ sờng, chổt chốc, hỏi trả... ngoài bắt khỏ. Đưa xỏ nghe xa lơ về hai bàn tay trường, không có đưa ngó nào trong túi, nghe ngỏ chính phỏ Hoa kờ giúp đưa 8 tháng về sờng tới thi u đưa sờng, bắt bắt thân thiện giúp đưa mắt mắt, cô cháu gái con cuộc ông bắt thân, và cũng là học trò cũ cuộc tôi phỏ giúp đưa chúng tôi về phỏ trường tiễn di chuy♦♦